

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

De incesso, & oris habitu, & motu corporis, risusq[ue], & uocis
moderatione cap. xlv

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

DE RATIONE COERCEN. LIBID.

Sicut enim res delicatas, & nouas affectare luxuria est, ita usitatas, & non magno negociò parables repudiare, desidia. Modus ergo tenendus est: & uita nostra temperanda inter bonos mores, & publicos: quatenus cultus corporis non uideatur accuratus, ut ad ostentationem niteat: sed accomodatus pro dignitate, ut uirum probum deceat. Hæc autem disciplina, ratioq; uestitus, quæ de uiris traditur, eadem quoq; à uirginibus, & honestis mulieribus tenenda est, quæ quidem nunquam speciosius ornantur, quàm quum sub pudico, & honesto cultu, uera honestatis, & pudicitia gloria decorantur. Porro sericis, auro, gemmisq; dehonestatur uirgines, uerius quàm ornantur, quum eiusmodi luxus arguat potius animi uoluptatis, quàm formam corporis commendat, etiam si alioqui bona, & uenusta fuerit. Ideo Apostolus ad Thimotheum. Volo (inquit) uiros orare in omni loco: similiter & mulieres, in habitu ornato, cum uerecundia, et sobrietate, ornantes se non tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, uel ueste preciosa: sed quod decet mulieres pro mittentes pietatem, per bona opera. Hæc ille satis apposite, & ad id, quod dicimus, opportune.

1. Timo. 2.

De incessu, et oris habitu & motu corporis, risusq;
& uocis moderatione. Cap. XLV.

Verum enim uero non tantum uestitus, et cultus, sed etiam incessus, motusq; corporis, & oris ipsius habitus, nutusq; oculorum rite moderandus, atq; formandus est, homini præsertim religioso, & coelibiti, ut is, & esse, & haberi merito castus possit. In incessu namq; cauenda est omnis mollities, et cunctatio mulieribus: ne pomparum ferculis similes esse uideamur. Atq; similiter agitatio corporis nimia: ne uagis laterum flexibus, ac sinuosa mobilitate in summis digitis ambulantes, internam fluctuantis animi dissolutionem prodamus. Non sit ergo gressus seghis, ne animi torporem præ se ferat

non sit præceps, ne te ipsum arguat inconstantia. Illud magis mulieris est, hoc autem uiri, sed inconstantis. In utrunque facētissime cauillatus est Cicero. Fuit enim sibi filia Tulliola, quæ incessu erat concitator, quàm deceret fœminam, et hæc Pisoni nupsit, qui contra cunctator erat, quàm deceret uirum: quare iocans aliquando dixit filię. Ambula ut tuus uir. Anceps iocus, qui ambos simul pupugit: insinuans neutrum in incessu seruare decorum: quæ filia ut uir celerior ambularet: et gener ut fœmina tardior. Quare ergo sicut in omni corporis motu, tam uirum, quàm fœminæ euitanda est omnis rusticitas: ita iuxta quocumque euitanda est omnis petulantia: ut semper scilicet inter hoc, et illud, laudabile quodpiam medium teneamus. Similiter etiam non decet integrum, et castum uirum, os toruum, et corrugata nimium frontis tristitia, uel contra exporrecte nimium hilaritas: sed pro his potius comis seueritas, et seuera comitas: utrunque cum dignitate: quatenus pudor, et acrimonia semper commisceantur lenitate. Quis non rideat quæso mediam resertam barbam, quod olere sane mollitiem, et clamitare lenitatem uidetur: et quis non horreat eam ipsam intortam, et ad pectus promissam: et hirsutum colum setis: et frontem hispida: et torua supercilia: ac truces denique: et militares minas: in homine præsertim religioso, et casto: Siquidem ut deseruire mollitiis, mulierum est proprium: ita horrorem ostentare uultu, uerbis, habitu proprium est barbarorum, ac militum. Verum nobis alia ratio uitæ alia disciplina morum tenenda est: qui profitemur mundi contemptum: et in exemplum, quicquid facimus, cæteris excipiendum præbemus. Morum namque nostrorum argumenta, auctore Seneca, non ex magnis tantum rebus, sed etiam ex minimis licet sumere: nam impudicum arguit uel solus incessus, si mollis sit: uel sermo, si effœminatus: uel risus, si delicatus, magis etiam flexus oculorum, si lasciuus. Damnatur iccirco qui oculos uti mobiles, et na-

DE RATIONE COERCEN. LIBID.

tantes agunt: & similiter limos, & semiclusos: qui peti, & ueneri appellatur. Quin & unum interdum responsum, & manus mota, & relatus ad caput digitus incontinentiæ suspectum reddit. Habitus siquidem animi suum quendam habet à natura uultum, ac sonum, & gestum, & motum in corpore exterius, ut per ea facile possit inspicere, qualis sit ipse animus interius. Imago (ait Cicero) animi uultus est, indices oculi. Quod adeo uerum esse creditur, ut Lacydes Argiuorum rex nulla alia suspitione, nisi ob comam compositionem iusto, & incestum delicationem quam decere regem uideretur, ab omnibus habitus fuerit effœminatus. Idem accidit apud Romanos Pompeio illi magno: qui propterea quod summo digito sibi caput scalpere consueuerat, à plerisque fuit iudicatus mollis: quum tamē à mollitie, & lasciuia unus omnium suæ ætatis longe abfuisse credatur. Refert grauisimus auctor Græcus Plutarchus, Archeilaum philosophum uehementi obiurgatione usum in quendam adolescentem delicatum: qui incorruptus tamen, & castus ab omnibus haberetur. Nam quum uocem eius fractâ audisset, & uidisset capillum arte compositum, & oculos ludibundos, lasciuiaque, & illecebrarum plenos. Nil hil interest (inquit) adolescens, quibus membris pecces, posterioribus, an prioribus. Verumtamen non requiritur hic propterea simulationem aliquam artificiosæ gestus corporis, aut mutationem uultus ludicram, quæ oscium referant histrionem: sed habitum potius, & modestiam quandam uultus, & totius corporis seruandam: quæ sine ostentatione procedat: & pudicitiam, quam profitemur, probabiliorem reddat: atque eam etiã citra omnem suspicionem iactantiæ efficiat honestiorem. Quã ob rem ea est nobis ratio in omnibus rebus adhibenda, ut modus & mediocritas ubique seruetur: & summa seueritas cum summa humanitate iungatur. Sit ergo omnis habitudo corporis uenusta, & grauis: frons læta,

oculi mites, os uerecundum, & suffusum pudore: incelsus uiro dignus, risus modestus, non autem inconditus, & cachinnorum singultibus strepens: qui turpissimi sunt homini graui, & pudico: & propterea grauitate, & modestia comprimendi: ut seruetur ubiq; quā gerimus personā decorum. Sermo autem super omnia parcus lenis, ac minime simulatus: & ab omni prorsus scurrilitate alienus, ut supra satis dictum est. Quum autem de Deo, de animæ salute, et de uirtutibus habeatur (quod est sæpius agendū) sit copiosus, dulcis, iucundus, suauis grauis, & uocis remissione, ac uicissim sonora, et graui contentione repletus.

Multa, quæ ad sedandam libidinem ueneris ualere traduntur. Cap. XLVI.

Hæc sunt ferè quæ de pudicis, castisq; moribus à nostris philosophis præcipiuntur, & quæ maxime uidentur facere ad seruandā continentiam, Sed dantur et alia remedia à medicis, quæ ad hebetandā libidinē facere creduntur, et propterea non omittenda. Inter hæc annuatim meratur phlebotomia, scarificatio, incisio in tibiis, et eiusmodi: quibus quidem remediis rarissime usu uenit, ut quæ necessario utatur. Id enim ex morbo aliquo prouenire crediderim potius, quàm ex uicissitudine libidinis, ut eiusmodi cruoris effusione sit opus. Quam ob rem in his nihil temere faciendum est, sed ualitudini consulendum: & adhibenda peritissimorum iudicia medicorum: ne forte si quid imprudentius agatur, male intentata remedia male succedant, & corpus male afficiatur. Plinius scribit cicutam, testibus circa pubem illitis, uenerem extiguere: itemque muris simum similiter cohibere. Fert quoque plumbi laminam super renes alligatam, mirum in modum sedare. Vanum, & ridiculum uidebitur fortasse cuiquam, quod modo dicturus sum, at pro